

«Ерте жастағы баланың танымдық дамуының ерекшеліктері» тәрбиеші кеңесі

Құрметті әріптестер!

Ерте жастағы баланың танымдық дамуы — оның дүниетанымының қалыптасуы мен интеллектуалдық дамуының бастапқы кезеңі болып табылады. Бұл кезеңде бала жаңа білімдер жинақтайды, қоршаған ортаны түсінуге деген қызығушылығы артады. Тәрбиеші ретінде сіздің міндетіңіз — осы кезеңдегі танымдық процестерді дұрыс бағыттап, баланың ой-өрісін дамытуға жағдай жасау.

1. Ерте жастағы баланың танымдық даму кезеңдері

Ерте жастағы балалардың танымдық дамуы әртүрлі кезеңдерден өтеді:

- **1-3 жас:** Бұл кезеңде бала қоршаған әлемді сезімдері арқылы таниды. Ол заттарды ұстап, көреді, оларды дәміне, иісіне қарап танып-біледі. Осы кезеңде моторика мен сенсорлық даму маңызды рөл атқарады. Бала заттардың қасиеттерін (жұмсақтық, қаттылық, көлем, түс) байқай бастайды.
- **3-5 жас:** Бала осы кезеңде белсенді түрде сұрақтар қоя бастайды, оның сұрақтары арқылы танымдық қызығушылықтары артады. Сөздік қор мен абстрактылы ойлау дамиды. Бұл кезеңде бала қоршаған орта туралы білімі мен түсініктерін кеңейтеді.

2. Танымдық дамуды қолдаудың әдістері

Баланың танымдық дамуы оның жас ерекшеліктеріне сай келетін және қызықты әрі нәтижелі болуы үшін арнайы әдіс-тәсілдер қажет.

- **Қызығушылықты арттыру:** Бала үшін танымдық белсенділік маңызды болғандықтан, оны қызықтыратын заттармен таныстырып, жаңа білімдермен қамту керек. Балаңыздың неге қызығатынын байқаңыз, осыған сәйкес ойындар мен тапсырмалар таңдаңыз. Мысалы, табиғатпен таныстыру, хайуанаттар мен өсімдіктер туралы әңгімелесу немесе оның қызығушылығына сай шығармашылық тапсырмалар беру.
- **Әңгімелеу және кітап оқу:** Әңгімелеу баланың сөйлеуін, логикалық ойлауын және жаңа ақпаратты меңгеруін дамытуға көмектеседі. Кітаптардағы суреттерді қарап, балаларға ертегілерді, өлеңдерді, әңгімелерді бірге оқып, олардың мазмұнын талқылап, сұрақтар қою арқылы тілдік және танымдық дағдыларын жетілдіруге болады.
- **Дамытушы ойындар мен тапсырмалар:** Танымдық қабілеттерді дамытуда дидактикалық ойындар өте маңызды. Балаларға арналған түрлі дидактикалық ойындар арқылы олар өздері үшін жаңа мәліметтерді жеңіл меңгереді. Мысалы, әртүрлі пішіндер мен түстерді үйрететін ойындар, логикалық ойлау дағдыларын дамытуға арналған тапсырмалар.

3. Баланың сенсорлық дамуында көмек көрсету

Сенсорлық даму — баланың қоршаған әлемді қабылдау тәсілдерінің алғашқы кезеңі болып табылады. Бұл кезеңде оның көру, есту, сезіну, иіс сезу қабілеттері қалыптасады. Балаға түрлі

материалдарды ұстатып, түстер мен дыбыстарды сәйкестендіруге, оларды дұрыс ажыратуға көмек көрсету өте маңызды.

- **Кеңес:** Балаларға әртүрлі текстураларды, түстерді, пішіндерді таныстыру, ойын арқылы сезім мүшелерін дамыту. Мысалы, жұмсақ және қатты, жылы және суық заттарды ұстап көріп, олардың айырмашылығын түсіндіру.

4. Қоршаған орта туралы білім беру

Баланың танымдық дамуы оның қоршаған ортамен байланысында жатыр. Осы кезеңде бала табиғатты зерттей бастайды, ол туралы алғашқы түсініктер мен білімдер жинайды.

Табиғатпен танысу, жануарлар мен өсімдіктер туралы әңгімелер, оларды бақылау — баланың танымын дамытуға көмектеседі.

- **Кеңес:** Табиғатқа шығару, гүлдерді, ағаштарды, жануарларды көрсетіп, оларды бірге зерттеу. Балаға табиғат құбылыстарын түсіндіріп, «неге күн шығады?» немесе «неге жаңбыр жауады?» деген сұрақтарға жауаптар беріңіз.

5. Баланың шығармашылық дамуын қолдау

Ерте жастағы баланың шығармашылық қабілеттерін дамыту оған жаңа білім мен дағдыларды меңгеру үшін маңызды. Бұл қабілетті дамытуда өнер, музыка, сурет салу және басқа да шығармашылық әрекеттер зор рөл атқарады.

- **Кеңес:** Баланы сурет салуға, музыка тыңдауға немесе би билеуге шақырыңыз. Оған өз қиялындағы дүниелерді бейнелеуге мүмкіндік беріңіз. Сонымен қатар, баланың шығармашылық әрекеттерін мадақтап, оған қолдау көрсетіңіз.

6. Танымдық дамудың қолайлы ортасын құру

Баланың танымдық дамуы үшін маңызды фактор — оның айналасындағы орта. Қоршаған ортаның қауіпсіз, қызықты және әртүрлі болуы баланың жақсы дамуына ықпал етеді.

- **Кеңес:** Баланың ойын бөлмесін әртүрлі ойыншықтармен, кітаптармен және табиғи материалдармен жабдықтаңыз. Баланың қызығушылықтарына сәйкес әртүрлі әрекеттер мен ойындар ұйымдастырыңыз.

Қорытынды:

Ерте жастағы баланың танымдық дамуы оның болашақта психологиялық, әлеуметтік және интеллектуалдық тұрғыдан жетілуіне негіз болады. Тәрбиеші ретінде сіздің міндетіңіз — баланың бойында танымдық қызығушылықты оятып, оны дұрыс бағыттап, әрбір жаңа күннің оған жаңа білім мен дағдылар әкелуіне мүмкіндік жасау. Сіздер балаларға тек білім ғана емес, олардың өмірге деген құштарлығын, қызығушылығын арттыруға көмектесетін маңызды роль атқарасыздар.